

Bedrijfseconomische perspectieven van schapenhouderij (3)

Opzet schapenhouderij bedrijf

Op het bedrijf zijn 300 Texelaar-ooien met bijbehorende lammeren aanwezig, goed voor 1 volwaardige arbeidskracht. De oaien lammeren in de stal in de periode begin maart - half april. Na drie maanden worden de lammeren gespeend. Ze worden verkocht in september of oktober, uitgezonderd de oilammeren die nodig zijn voor vervanging. Het vervangingspercentage in de berekeningen bedraagt 18,5 %. Uitstoot vindt plaats in oktober. In het voorjaar bestaat de kudde uit 300 meerjarige en 74 éénjarige oaien. Bij een gemiddelde worpgrootte van 1,7 voor meerjarige oaien en 1,1 voor éénjarige oaien leveren ze 230 ooi- en 230 ramlammeren. Bovendien zijn 9 rammen aanwezig. De dieren zijn gehuisvest in een eenvoudige stal (model Waiboerhoeve) van januari tot half april. Behalve de veldwerkzaamheden inkuielen, strooisel persen, greppels en sloten schonen en mest uitrijden, wordt ook het scheren, wassen en klauwbekappen van schapen door de loonwerker uitgevoerd.

Resultaten en discussie

In tabel 1 zijn de resultaten van de verschillende varianten weergegeven. Dit betreft de bedrijfsomvang, de bijbehorende arbeidsbehoefte en het netto-bedrijfsresultaat per ha.

De bedrijfsomvang varieert van ruim 30 tot ruim 70 ha. Piekperioden in arbeidsbehoefte zijn het voorjaar (maart, april tijdens aflammeren) en juni

(scheren). Voor de natuurvarianten moet daarvoor 0,1 extra arbeidskracht worden ingehuurd. Het netto-bedrijfsresultaat per ha varieert van f -1950 tot f -750 per ha. Het gunstige resultaat van variant 3 t.o.v. variant 1 wordt veroorzaakt door de grotere bedrijfsoppervlakte waarover het negatieve netto-bedrijfsresultaat wordt verdeeld. De afwezigheid van N-kunstmestkosten op dotterhooiland of blauwgrasland, en het goedkoper zelf produceren van strooisel op blauwgrasland in variant 3 is vergeleken met het aankopen van strooisel in variant 1. Strooisel kost bij aankoop f 175 per ton, terwijl 1 ha blauwgrasland meer dan 3 ton strooisel produceert wat ongeveer f 75 per ton aan bewerking kost.

Variant 3, een bedrijf met dotterhooiland en blauwgrasland heeft het beste netto-bedrijfsresultaat: f -750 per ha. f 750 is dus het bedrag, exclusief de grond- en pachtkosten, dat door de beherende instantie per ha betaald moet worden, wil men de schapenhouder een minimum CAO-inkomen van f 58.000 gunnen en een passende vergoeding voor het ingezette bedrijfskapitaal.

Gevoeligheidsanalyse

In tabel 2 is het effect van wijzigingen in een aantal technische en economische uitgangspunten voor variant 3 gegeven. Belangrijke technische uitgangspunten zijn de kwaliteit van het grasland, de dagelijkse strooiselbehoefte en de worpgrootte, die behalve het netto-bedrijfsresultaat, ook de be-

Tabel 1 Bedrijfsomvang (ha), omvang per type grasland (ha), in te huren VAK's en netto-bedrijfsresultaat (f/ha) voor diverse schapenhouderij varianten (300 oaien, 1 VAK)

Variant	Bedrijfsomvang (ha)	Omvang type grasland (ha)			In te huren VAK	Netto-bedrijfsresultaat ^{1) 2)} (f per ha)
		produktiegrasland	dotterhooiland	blauwgrasland		
1	31	31			0	- 1950
2	37	23	14		0,1	- 1900
3	72		51	21	0,1	- 750

¹⁾ afgerond op f 50,-

²⁾ minimaal aan te vullen tot 0; dit bedrag is een indicatie voor een eventuele hectaretoeslag/beheerskosten

Tabel 2 Verschil in bedrijfsomvang (ha) en netto-bedrijfsresultaat (f per ha) van variant 3 voor wijzigingen in enige technische en economische parameters bij variant 3 (verschil is t.o.v. een bedrijfsomvang van 72 ha en een netto-bedrijfsresultaat van f -740 per ha)

	Basis waarde	Verandering t.o.v basis waarde	Verandering in ha	Verandering in flha ¹⁾
Technische parameters				
P-gehalte krachtvoer	4 g/kg	+ 1 g/kg + 2 g/kg	+ 1 + 2	+ 5 + 10
strobehoefte per dier per staldag	2 kg/dier/dag	+ 1 kg/d/d - 0,5 kg/d/d	+ 11 - 5	+ 5 - 5
kwaliteit grasland	850 VEM/kg ds	+ 10 % - 10 %	- 5	+ 35
vervangingspercentage	18,5 %	+ 1,5 % + 6,5 %	+ 1 + 5	+ 5 + 20
worpgrootte	1,7 lam/ooi	+ 0,1 + 0,2	+ 1 + 1	+ 55 + 110
Economische parameters				
loonwerkkosten	f 25.724	+/- 10 %	0	+/- 35
kosten afschrijving, onderhoud, rente	f 35.778	+/- 10 %	0	+/- 50
arbeidskosten	f 65.249	+/- 10 %	0	+/- 90
vleesprijs		+/- f 1 /kg	0	+/- 150

¹⁾ afgerond op f 5,-

drijfsomvang beïnvloeden. Wanneer bijvoorbeeld het gras niet 850 VEM per kg drogestof bevat, maar 935 VEM per kg drogestof (+10 %), is ook de voeropnamecapaciteit van de schapen iets hoger, terwijl de behoefte gelijk blijft. Als gevolg daarvan is er minder ruwvoer nodig en kan de bedrijfsomvang met 5 ha afnemen. Het netto-bedrijfsresultaat wordt hierdoor gunstig beïnvloed en is f 35 minder negatief (tabel 2).

Dat is vooral te wijten aan de lagere krachtvoerbehoeften, alsmede de lagere kosten voor loonwerk, arbeid, brandstof door de kleinere bedrijfsoppervlakte. Is daarentegen het VEM-gehalte van het ruwvoer 10 % lager dan oorspronkelijk is aangenomen, dan blijkt uit de berekeningen dat deze kwaliteit onvoldoende is om samen met de hoeveelheid toegelaten krachtvoer in de behoefte van de kudde te voorzien. Dit betekent dat schapenhouderij onder de gestelde omstandigheden niet meer mogelijk is. Daarom ontbreekt voor deze situatie in de tabel 2 het effect op de bedrijfsomvang en het netto-bedrijfsresultaat (tabel 2). Veranderingen van economische uitgangspunten werken alleen door op het netto-bedrijfsresultaat en niet op de bedrijfsgrootte. Vergeleken met het basis netto-bedrijfsresultaat zijn veranderingen in de meeste uitgangspunten niet van die aard dat ze afbreuk doen aan de hoogte van de voorgestelde minimale vergoedingen. Het grootste effect

treedt op bij de vleesprijs. Een verandering van f 1,- per kg sorteert een effect van f 150,- per ha op het netto-bedrijfsresultaat.

Conclusie

Uit de voorgaande berekeningen blijkt dat schapenhouderij op natuurgrasland in natte veenweidegebieden bedrijfseconomisch levensvatbaar is vanaf een vergoeding van f 750 per ha waarbij grond- en pachtkosten op nul gesteld zijn. Dit bij de gegeven bedrijfsomvang van 72 ha en de gekozen bedrijfsopzet (variant 3). Deze vergoeding betekent dat zowel de ondernemer als het ingebrachte bedrijfskapitaal een passende vergoeding ontvangen. Uitgaande van de berekende bedrijfsomvang, variërend van 30 tot 70 ha en de benodigde hoeveelheid arbeid, zal schapenhouderij eerder in aanmerking komen voor bestaande bedrijven dan zoogkoeienhouderij.

Voorgaande berekeningen bieden boeren een handvat in de onderhandelingen over grond- en pachtkosten en de eventueel vereiste beheersvergoeding betreffende gronden in de ecologische hoofdstructuur. Uitgaande van de berekende vergoedingen zullen instanties als Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer of Provinciale Landschappen, die deze vergoedingen uitkeren eerder gebaat zijn bij zoogkoeienhouderij die hun slechts f 450 per ha kost.